

RÁMCOVÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE PREDMET NÁBOŽENSTVO/NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

3. ročník stredných škôl, štvorročných gymnázií a 7. ročník osemročných gymnázií

Ročníková téma: IDENTITA A POZNANIE

Z aspektu postojovej orientácie možno povedať, že znútorňovanie vlastnej identity žiaka ide cez nachádzanie hodnôt. Nová identita je do istej miery pokračovaním detskej identity, ku ktorej pristupujú nové prvky. Ovplyvňuje to aj prevládajúca identita skupiny vrstovníkov, ku ktorej patrí. Pokiaľ sa žiak nevie s ňou stotožniť, spôsobuje to problémy. Komplexnosť úloh, pred ktorú je žiak postavený, často vedie ku kríze. Hľadanie identity môže aj zlyhať: môže vzniknúť konflikt medzi možnými identitami, tendencia stať sa playboyom alebo dobrodruhom, prepadnúť drogám, alebo neistota, ktorá vyžaduje stále potvrdzovanie.

S ohľadom na zdravý náboženský vývoj žiakov je potrebné prehľbovať štyri faktory zdravého náboženského vývinu podľa prof. B. Groma SJ (stíšenie - meditácia, sebaoceňovanie, vďačnosť v zmysle pozitívneho hodnotenia sveta a druhých a prosociálnosť). V tomto období sa upevňuje sebaoceňovanie a vyučujúci to má podporovať. Z emocionálneho hľadiska dochádza k postupnému upokojeniu, k upevneniu sebaoceňovania, k zrelšiemu prehľbovaniu vzťahu k ľuďom.

Ročníkový symbol: LABYRINT

Ročníkový cieľ: Definovať pôvod dôstojnosti človeka podľa učenia Cirkvi. Objavovať vlastnú identitu spoznávaním samého seba a svojich blízkych. Rozvíjať postoje v duchovnom rozmere človeka. Nachádzať vlastnú identitu v Ježišovi Kristovi.

1. TÉMA: POZNÁVAŤ SEBA A BOHA

Hodinová dotácia témy: 8 hod. pre školy s dvojhodinovou dotáciou.

Kľúčové pojmy: identita, sebapoznávanie, poznávanie Boha

Ciele témy

Kognitívny cieľ: Osvojiť si realistický pohľad na seba. Vysvetliť poznávanie Boha ako ontologickú potrebu. Vysvetliť kresťanské dôvody pre racionálne poznávanie Boha a analyzovať ich.

Afektívny cieľ: Vnímať dôležitosť porozumenia sebe a potrebu sebakorekcie pre osobný rast. Akceptovať hranice ľudského poznania. Reflexiou vlastnej skúsenosti si uvedomiť potrebu a túžbu človeka po poznaní. Uvedomiť si hranice ľudských možností pre pomenovanie skutočnosti presahujúcej človeka.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk k stálemu osobnému rozvoju v celistvosti (trojrozmernosť človeka).

Obsahový štandard

- BOH
- BOŽIE VOLANIE
- BOŽIE SYNOVSTVO
- FALOŠNÉ PREDSTAVY O BOHU

Výkonový štandard

Žiak vie:

- poznať a uvedomiť si svoje osobnostné vlastnosti, temperament, reagovanie a správanie v bežnej situácii, ale aj v situácii záťaže, stresu, krízy
- si osvojiť realistický pohľad na seba
- vnímať dôležitosť porozumenia sebe samému a potreby sebakorekcie pre osobný rast
- formovať návyk k stálemu osobnému rozvoju v celistvosti (trojrozmernosť človeka)
- reflexiou vlastnej skúsenosti uvedomiť si potreby túžby človeka po poznaní
- vysvetliť poznávanie Boha ako ontologickú potrebu

- vysvetliť kresťanské dôvody pre racionálne poznávanie Boha a analyzovať ich
- akceptovať hranice ľudského poznania
- uvedomiť si hranice ľudských možností pre pomenovanie skutočností presahujúcej človeka

Rozvoj kompetencií kompetencie k učeniu sa: Žiak

- integruje náboženský spôsob vnímania a chápania sveta do svojho celkového vzťahu k svetu, súbežne s pohľadom prírodných a humanitných vied

sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- účinne spolupracuje v skupine, na základe poznania alebo prijatia novej roly v pracovnej činnosti pozitívne ovplyvňuje kvalitu spoločnej práce
- rozvíja zdravú sebadôveru a sebavedomie v pozitívnom svetle
- chápe svoje silné a slabé stránky
- má povedomie vlastnej hodnoty a hodnoty iných
- reflektuje vlastnú identitu
- vytvára si pozitívny obraz o sebe, ktorý podporuje jeho sebadôveru a samostatný rozvoj
- uznáva dôstojnosť človeka

komunikačné kompetencie:

Žiak

- vie sa presadiť a obhájiť v rôznych situáciách

občianske kompetencie:

Žiak

- rešpektuje presvedčenie iných ľudí a váži si ich vnútorné hodnoty
- je otvorený kultúrnej, etnickej a náboženskej rôznorodosti
- prejavuje rešpekt a úctu voči osobám iného svetonázoru, voči iným rasám a etnikám – voči každej ľudskej osobe
- objavuje zmysel pravdy, spravodlivosti a krásy

existenciálne kompetencie:

Žiak

- osvojí si kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba, je pripravený na tomto základe si stanoviť nové životné ciele
- objavuje a uznáva dôstojnosť človeka bez ohľadu na jeho schopnosť podať výkon
- uznáva hodnotu individuálneho ľudského života
- objavuje zmysel života, preberá sebariadenie, preberá zodpovednosť za sebaurčenie
- je otvorený pre vnímanie rozmeru večnosti vo svojom živote

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- je schopný objektívne posúdiť osobné vlastnosti, svoj temperament, svoje reakcie a správanie v bežných situáciách ale aj v záťažových a krízových situáciách
- vytvára si pozitívny obraz o sebe, ktorý podporuje jeho sebadôveru a samostatný rozvoj
- je schopný naformulovania racionálnych argumentov spoznávanie Boha
- je si vedomý hraníc ľudských možností a skutočností presahujúcej človeka

Ochrana človeka a zdravia

Žiak

- je schopný uvedomiť si potrebu duchovnej hygieny pre zdravý životný štýl

2. TÉMA: ROZHODNÚŤ SA PRE ŽIVOT S BOHOM

Hodinová dotácia témy: 20 hod. pre školy s dvojhodinovou dotáciou.

Kľúčové pojmy: metanoia, rozjímavá modlitba

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: nastúpiť cestu metanoie s pomocou vstupnej brány do kresťanstva, ktorou je modlitba rozjímania.

Afektívny cieľ: Reflektovať osobný život viery hľadaním osobných dôvodov rozhodnutia sa pre vieru.

Psychomotorický cieľ: Osvojovať si zosúladenie vonkajších a vnútorných prejavov viery.

Obsahový štandard

- METANOIA
- LECTIO DIVINA
- DUCHOVNÉ VEDENIE
- DUCHOVNÝ RAST

Výkonový štandard

Žiak vie:

- vysvetliť pojem viera
- rozlíšiť rôzne poňatia viery v Boha v myslení súčasného človeka
- pomenovať dôvody pre vieru v Boha
- v kontexte dejinného vývoja od počiatku praotcov Izraela až po posledné spisy Nového zákona vysvetliť vývoj idey o Bohu
- zdôvodniť personálny charakter kresťanskej viery
- reflektovať osobný život viery hľadaním osobných dôvodov rozhodnutia sa pre vieru
- zosúladiť vonkajšie a vnútorné prejavy viery
- uvedomiť si proces nachádzania zmyslu a vlastného človečenstva v stretnutí s Bohom, formou ktorého je kresťanský životný štýl
- pomenovať možné chyby a omyly na ceste k novému poznaniu a prekročeniu samého seba
- vysvetliť možné príčiny ateizmu a jeho stručný dejinný vývoj
- vysvetliť pojem agnosticizmus
- uviesť príklady modernej modloslužby súčasného človeka

Rozvoj kompetencií: kompetencie k učeniu sa: Žiak

- udalosti svojho života spracováva ako životnú skúsenosť, t.j. má schopnosť transformovať svoje konanie v budúcnosti na základe reflexie prežitých udalostí

kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- chápaním postojov inak svetonázorovo zmýšľajúcich ľudí predchádza konfliktom

sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- oceňuje potrebu životných vzorov a je pripravený rozlíšiť medzi vzorom, ktorý manipuluje a vzorom, ktorý ponúka sprevádzanie vo viere

kultúrne kompetencie:

Žiak

- cez umelecké diela rozvíja chápanie biblického textu a jeho posolstva

existenciálne kompetencie:

Žiak

- je schopný reflexie vlastných predstáv o Bohu
- analyzuje dôležité faktory ovplyvňujúce myslenie a životný štýl súčasného človeka
- vníma, že je dôležité rozhodnutie vo svojom živote na základe poznania a skúsenosti pre svetonázorový postoj
- je otvorený pre transcendentnú hĺbku svojho života
- aplikuje vo svojom živote jednotlivé prvky kresťanskej spirituality
- je otvorený pre vnímanie rozmeru večnosti vo svojom živote

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- preberá sebariadenie a zodpovednosť za sebaurčenie
- vníma vo svojom živote dôležitosť rozhodnutia sa na základe poznania a skúsenosti pre svetonázorový postoj
- je schopný kritického poňatia viery v myslení súčasného človeka (zmysel viery, zmysel morálky)

Multikultúrna výchova:

- je otvorený pre dialóg s ateizmom ako nutnú konfrontáciu veriaceho človeka v súčasnej spoločnosti

3. TÉMA: IDENTITA ČLOVEKA Z POHĽADU ARCHETÝPOV STAROZÁKONNÝCH POSTÁV

Hodinová dotácia témy: 13 hod. pre školy s dvojhodinovou dotáciou.

Kľúčové pojmy: inšpirácia, nadčasovosť biblickej reči, Starý zákon a odkrývanie identity človeka (Abrahám, Jakub a Ezau, Mojžiš).

Ciele témy

Kognitívny cieľ: Poroziť prvým etapám duchovného rastu na pozadí archetypálnych postáv SZ.

Afektívny cieľ: Uvedomiť si aktuálnosť biblického posolstva pre vlastný život.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať schopnosť odkrývania Božieho slova v ľudskom slove v Biblii. Aplikovať biblické posolstvo do osobného života.

Obsahový štandard

- Cesta očisťovania
- Abrahám
- Jakub a Ezau
- Mojžiš

Vznik kánonu katolíckej Biblie

Odkrývanie identity človeka prostredníctvom starozákonných biblických modelov - archetypov viery (Jakub a Ezau - pôvod a identita, Lia a Ráchel - hľadanie identity, Mojžiš - kríza identity)

Výkonový štandard

Žiak vie:

- opísať vývoj Biblie a vznik kánonu svätého Písma
- vysvetliť a zdôvodniť nadčasovosť biblickej reči
- vysvetliť chápanie inšpirácie svätopiscov Duchom Svätým v dejinách kresťanskej tradície
- rozlíšiť biblické texty podľa literárnych žánrov
- rozdeliť jednotlivé knihy Biblie podľa typológie
- rozvíjať schopnosť odkrývania Božieho slova v ľudskom slove v Biblii
- objaviť biblické poslanstvo z pohľadu archetypov starozákonných postáv
- vysvetliť obsah a rozsah pojmu identita
- zdôvodniť potrebu hľadania identity
- uvedomiť si aktuálnosť biblického posolstva pre vlastný život a aplikovať biblické posolstvo do osobného života
- zdôvodniť súvislosť medzi identitou a pôvodom
- objasniť pojmy – budovanie a kríza identity
- zdôvodniť potrebu neustáleho hľadania a obnovovania identity

Rozvoj kompetencií: kompetencie k učeniu sa: Žiak

- vyberá a využíva pre efektívne učenie vhodné spôsoby, metódy a stratégie, plánuje, organizuje a riadi vlastné učenie
- kriticky hodnotí výsledky svojho učenia a diskutuje o nich
- rozumie symbolickému spôsobu vyjadrovania biblického jazyka a jazyka cirkvi

kompetencie k riešeniu problémov:

Žiak

- vníma, rozpozná a pochopí problém, premyslí a naplánuje riešenie problému

komunikačné kompetencie:

Žiak

- chápe zmysel symbolického a metaforického vyjadrovania v Biblii

sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak

- prispieva k diskusii v pracovnej skupine a v triede, chápe potrebu efektívne spolupracovať s druhými pri riešení danej úlohy, oceňuje skúsenosti druhých ľudí
- reflektuje vlastnú identitu
- hľadanie identity chápe ako proces sebarozvoja
- aktualizuje biblické texty z pohľadu skutočnosti hľadanie a nachádzania identity
- v biblických textoch nachádza prostriedky k hľadaniu a napĺňaniu identity
- vytvára si pozitívny obraz o sebe, ktorý podporuje jeho sebadôveru a samostatný rozvoj
- ovláda a riadi svoje konanie a správanie tak, aby bol so sebou spokojný a vážil si sám seba

pracovné kompetencie:

Žiak

- dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov

kultúrne kompetencie:

Žiak

- cez umelecké diela rozvíja chápanie biblického textu a jeho posolstva

existenciálne kompetencie:

Žiak

- osvojí si kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba, je pripravený si stanoviť na tomto základe nové životné ciele
- preberá sebariadenie, preberá zodpovednosť za sebaurčenie
- vytvára si rebríček hodnôt a osvojuje si životný štýl na základe etických princípov, analyzuje dôležité faktory ovplyvňujúce myslenie a životný štýl súčasného človeka
- na základe poznania a skúsenosti je rozhodnutý pre svetonázorový postoj

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- je schopný reflektovať vlastnú identitu
- dokáže aktualizovať biblické posolstvo pre vlastný život
- je vnímavý na proces budovania spojený s krízou ako možnosťou pre ďalší rast

Ochrana človeka a zdravia

Žiak

- dokáže zaujať kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe, prijíma sám seba a je pripravený si stanoviť svoje životné ciele

4. TÉMA: IDENTITA ČLOVEKA Z POHĽADU ARCHETÝPOV NOVOZÁKONNÝCH POSTÁV

Hodinová dotácia témy: 7 hod. pre školy s dvojhodinovou do táciou.

Kľúčové pojmy: Peter, Zachej, Pavol z Tarzu

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Porozumieť pokročilým etapám duchovného rastu na pozadí postáv NZ a ich vlastnej cesty.

Afektívny cieľ: Vnímať posolstvo Ježiša Krista pre môj život.

Psychomotorický cieľ: Rozvíjať v sebe postoj učeníka pozorným počúvaním nedeľného Božieho slova.

Obsahový štandard

- Cesta osvietenia
- Zachej
- Peter
- Pavol

Výkonový štandard

Žiak vie:

- charakterizovať evanjelium a jeho literárny žáner
- z pohľadu historicko-kritickej metódy vysvetliť teóriu dvoch prameňov
- opísať a vymenovať etapy zostavenia evanjelií
- špecifikovať postavenie evanjelií vo Svätom písme

- predstaviť Ježiša Krista ako centrum evanjelia prostredníctvom jeho titulov
- vysvetliť tituly Ježiša Krista v evanjeliách
- vysvetliť hľadanie identity človeka z pohľadu archetypov novozákonných postáv
- zdôvodniť naplnenie identity kresťana v Ježišovi Kristovi
- uvedomiť si dôležitosť pokánia na ceste k ľudskému rastu
- zdôvodniť vzťah medzi Starým a Novým zákonom z pohľadu naplnenia evanjeliového posolstva

Rozvoj kompetencií: kultúrne kompetencie: Žiak:

- si osvojí pozitívny postoj k vplyvu kresťanskej kultúry na históriu a kultúru spoločnosti
- disponuje základným náhľadom pre prácu s biblickým textom z historicko-kritického pohľadu

občianske kompetencie:

Žiak:

- podporuje spoluprácu a aktívne pracuje v skupine

sociálne a interpersonálne kompetencie:

Žiak:

- hľadaním identity podporuje proces rozvoja ľudskosti

osobnostné kompetencie:

Žiak:

- vytvára si pozitívny obraz o životnom poslaní kresťana v pluralitnej spoločnosti
- reflektuje kresťanskú identitu

existenciálne kompetencie:

Žiak

- osvojí si kritický a diferencovaný prístup k sebaurčeniu
- osvojuje si postoj pokánia na ceste k ľudskému rastu

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- dokáže aktualizovať evanjeliové posolstvo pre vlastný život
- je schopný reflektovať kresťanskú identitu

Ochrana človeka a zdravia:

Žiak

- dokáže zaujať kritický a diferencovaný prístup k vlastnej osobe podľa evanjeliovej výzvy

5. TÉMA: POZNÁVAŤ SEBA VO SVETLE JEŽIŠA KRISTA

Hodinová dotácia témy: 5 hod. pre školy s dvojhodinovou dotáciou.

Kľúčové pojmy: Ježiš Kristus – učiteľ, Ježišov program pre môj život – blahoslavenstvá, sila slova.

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Porozumieť záverečným etapám duchovného rastu na vzore osoby Ježiša Krista.

Afektívny cieľ: Oceniť nadčasovú hodnotu blahoslavenstiev.

Psychomotorický cieľ: Formovať návyk vonkajších prejavov kultúry reči.

Obsahový štandard

Ježiš – učiteľ (učiteľ Izraela, rabín z Nazareta, reč na vrchu)

Cesta zjednotenia

Výkonový štandard

Žiak vie:

- zhodnotiť moc slova
- obhájiť právo slobody slova
- rozlíšiť formy mediálnej manipulácie
- zostaviť škálu spôsobov manipulácie v médiách
- formovať návyk vonkajších prejavov kultúry reči
- vysvetliť historické súvislosti rabínskeho pôsobenia v Izraeli v Ježišovej dobe
- vysvetliť spôsob výchovy a vzdelávania v Izraeli v Ježišovej dobe
- predstaviť účinok Ježišovho slova na ľudí v priebehu dejín
- predstaviť Ježišov naratívny charakter vyučovania (podobenstvá)
- aktualizovať biblické blahoslavenstvá na dnešnú dobu

Rozvoj kompetencií: sociálne kompetencie: Žiak:

- vytvára si pozitívny postoj ku kresťanskému spôsobu života a k jeho prínosu pre rozvoj zdravej spoločnosti

kultúrne kompetencie:

Žiak:

- uvedomuje si vplyv masovokomunikačných prostriedkov na kultúrnu identitu a zaujíma kritický postoj k mediálnym produktom
- má základný náhľad na nadčasovosť biblickej reči

občianske kompetencie:

Žiak:

- rešpektuje etický kódex reklamy

osobnostné kompetencie:

Žiak:

si uvedomuje moc slova a jeho vplyv na seba a druhých a osvojuje si návyk vonkajších prejavov kultúry reči

Prierezové témy Mediálna výchova: Žiak

- dokáže rozlišovať rôzne formy mediálnej manipulácie
- je schopný obhájiť právo na slobodu slova

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- má osvojený kultúrny prejav reči
- je schopný aktualizovať biblické blahoslavenstvá pre život človeka dnešnej doby

6. TÉMA: HĽADAŤ SVOJE POVOLANIE VO SVETLE JEŽIŠA KRISTA

Hodinová dotácia témy: 12 hodín pre školy s dvojhodinovou dotáciou.

Kľúčové pojmy: Zmysel života, „hlas“ v kresťanstve, rodina, moje ciele duchovného rastu

Ciele témy:

Kognitívny cieľ: Ujasniť si ďalšie smerovanie svojho osobného duchovného života a nevyhnutné požiadavky na jeho uskutočnenie.

Afektívny cieľ: Oceniť rôzne formy povolania v živote človeka.

Psychomotorický cieľ: Osvojovať si kresťanský životný štýl v pluralitnej spoločnosti.

Obsahový štandard

- reflexia svojho kresťanstva
- načrtnutie ďalšej cesty
- potrebné nástroje a pomôcky
- spätná väzba

Výkonový štandard

Žiak vie:

- charakterizovať sexuálnu identitu muža a ženy
- porovnať dejinné chápanie dôležitosti manželstva v živote ľudskej spoločnosti so súčasnými modelmi sexuálneho spolužitia
- zdôvodniť učenie Katolíckej cirkvi o manželstve z pohľadu kvalitatívneho rozvoja ľudskej spoločnosti
- definovať obsah a rozsah pojmu rodina s rozlíšením súčasných foriem imitácií „rodinného“ spolužitia
- vysvetliť a zdôvodniť postoj Katolíckej cirkvi k nemanželským zväzkom muža a ženy a k homosexuálnym partnerstvám
- vymenovať a vysvetliť charakteristické vlastnosti manželskej lásky podľa učenia Katolíckej cirkvi
- vymenovať podmienky prijatia sviatosti manželstva
- charakterizovať materiálnu a formálnu stránku uzatvorenia sviatosti manželstva podľa učenia Katolíckej cirkvi
- charakterizovať účinky sviatosti manželstva
- vymenovať a vysvetliť prekážky prijatia sviatosti manželstva
- predstaviť kňazstvo z pohľadu židovsko-kresťanských dejín (archetyp levitského kňazstva v SZ a Kristovho kňazstva v NZ)
- posúdiť potrebu prítomnosti kňaza a jeho služby v spoločenstve veriacich
- vymenovať hlavné znaky kňazskej identity
- posúdiť hodnotu, zmysel a význam kňazstva na podklade učenia cirkvi
- uviesť podmienky prijatia sviatosti kňazstva
- charakterizovať materiálnu a formálnu stránku sviatosti kňazstva
- charakterizovať účinky sviatosti kňazstva
- posúdiť hodnotu celibátu
- prezentovať prínos kresťanského životného štýlu v pluralitnej spoločnosti

Rozvoj kompetencií: komunikačné kompetencie: Žiak:

- rozumie symbolom liturgického slávania pri uzatváraní manželstva v gréckokatolíckom a rímskokatolíckom obrade
- pozná symboly liturgického slávania kňazskej vysviacky v gréckokatolíckom a rímskokatolíckom obrade

sociálne kompetencie:

Žiak:

- vytvára si pozitívny postoj ku kresťanskému manželskému zväzku v spoločnosti
- vytvára si pozitívny postoj k duchovným povolaniam
- vytvára si pozitívny postoj ku kresťanskému životnému štýlu v pluralitnej spoločnosti

osobné kompetencie:

Žiak:

- reflektuje vlastnú sexuálnu identitu
- chápe zmysel vernosti a disponuje postojom zodpovednosti
- je tolerantný a empatický vo vzťahu k druhým
- premýšľa nad životnými cieľmi a riadi svoj život na základe prijatia vlastnej identity

Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Žiak

- dokáže logicky oceniť dôležitosť manželstva a rodiny a je schopný posúdiť ich prínos pre ľudskú spoločnosť
- je schopný akceptovať ako generáciami overenú vhodnú formu spolužitia (ideálny model)

Ochrana človeka a zdravia:

Žiak

- akceptuje hodnotu sexuálnej zdržanlivosti ako najvhodnejšiu prípravu na svoje životné povolanie
- oceňuje hodnotu otcovstva a materstva a zdravým životným štýlom sa pripravuje na ich úlohy
- akceptuje celibát ako alternatívny životný štýl